

הרה"ח ר' משה גולדשמיד ע"ה

החסיד ר' משה היה יהודי של חסד ואהבת ישראל שטרח ועשה רבות בשביל הזולת. בטשקנט אירח בביתו מניינים והתוועדויות, חילץ חסידים רבים מגיוס לצבא והעניק סכומים נכבדים כסיוע לחסידים. בארץ הקודש הקים בהוראת הרבי את מפעל הטקסטיל גולגוטסק, בו עבדו חסידי נחל"ה, ומהרווחים סייע לרבים. את זמנו הפנוי בימי שישי אחר הצהריים הקדיש למבצע תפילין במשך ארבעים שנה רצופות! לא בכדי העיד עליו אחיו המשפיע הנודע הרב נחום גולדשמיד: "מי שרוצה ללמוד אהבת ישראל מהי, שיקח דוגמא מאחי ר' משה" • נטפי דמע אחר מיטתו של הרב משה גולדשמיד ע"ה

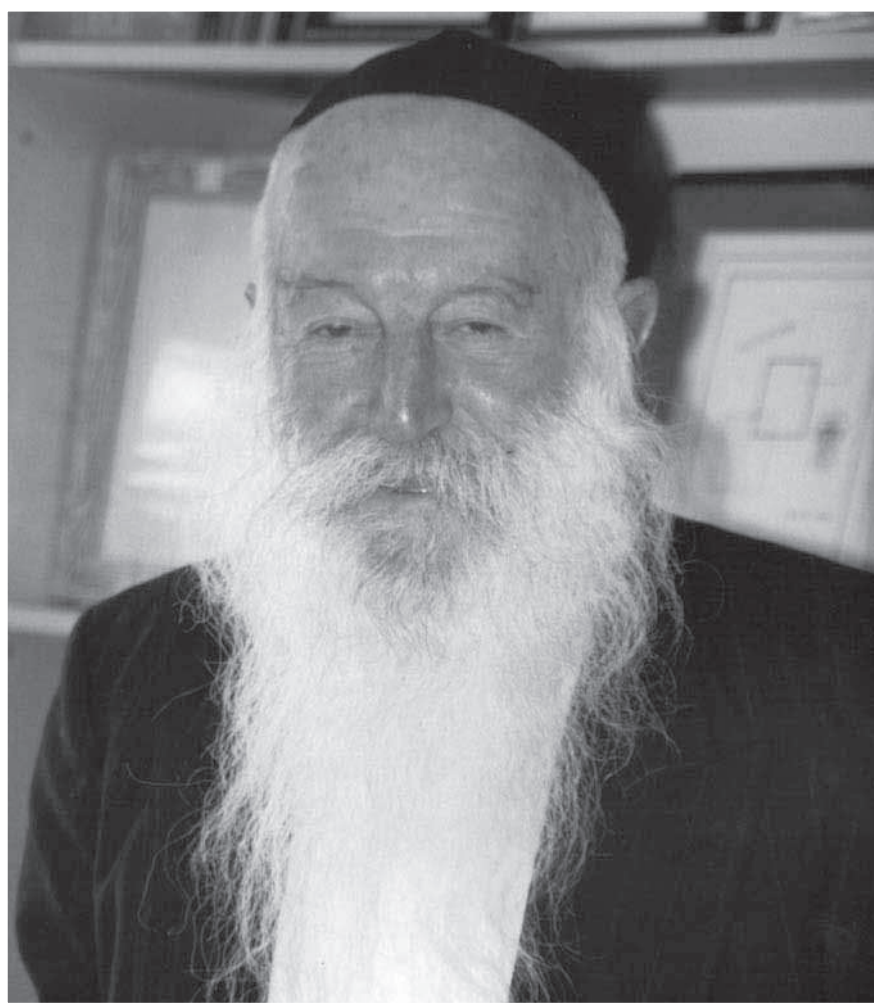
מאת שניאור זלמן ברגר

ביום שישי ב' באייר, התפשטה הידיעה המעציבה כי ר' משה גולדשמיד, מחשובי וזקני החסידים בנחלת הר חבי"ד, השיב את נשמתו לבוראה. בהלוייה שנערכה שעות ספורות לאחר הפטירה, השתתפו בני משפחה, מכרים רבים, ותושבי נחלת הר חבי"ד שהכירו את ר' משה שהיה חסיד אמיתי, צנוע ונעים הליכות.

הילדים אבדו...

ר' משה נולד בט"ו כסלו תרפ"ז, בדנייפרופטרובסק להוריו הרב יצחק ומרת דינה גולדשמיד. הוריו היו מקורבים אל משפחת רב העיר הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל, אביו של הרבי מה"מ. ר' משה עצמו זכה להתפלל במחיצת הרב לוי יצחק וזכרונו לא מש ממנו עד יומו האחרון. בעיקר זכורות לו השבתות עם רלוי"צ שהיה מתפלל לסירוגין בשני בתי כנסת. באחד מהם התפללו ר' יצחק גולדשמיד ובנו הילד משה שסיפר על ההפטרה של רב העיר: "אמירת הפטרה של ר' לויק היתה בקול רם וחזק, ממש אש להבה, ועוררה מאוד את הלבבות עד שכל המתפללים בכו מהתרגשות, אמי ע"ה סיפרה שגם בעזרת הנשים לא נותרה עין יבשה".

בן 13 בלבד היה ר' משה כאשר בקץ

במבצע תפילין בחצי האי סיני, חנוכה תשל"ג

(במרכז התמונה) במפעל גולגוטקס שהוקם בהוראת הרבי

תש"א הגרמנים פלשו לברית המועצות. עד מהרה התקדמו לעבר אוקראינה והאנטישמיות בעיר אוקראינה התעצמה. תושבים אוקראינים החלו להתגרות ביהודים והבטיחו להם כי עם בוא הגרמנים הם יבואו חשבון עם. התחושה בעיר הייתה קשה ביותר ומספר היהודים שביקשו לעזוב את העיר גדל במהירות. היציאה מהעיר נעשתה באמצעות הרכבות שהיו עמוסות לעייפה. בין הנמלטים היו גם חסידים רבים ובהם משפחת גולדשמיד: ר' יצחק, רעייתו מרת דינה, וילדיהם: משה, מלכה ורחל.

הצפיפות ברכבת גרמה למחנק, ור' יצחק שהיה חולה, חש ברע ובאחת התחנות בדרך נאלץ היה לרדת יחד עם רעייתו מרת דינה כדי לשאוף אוויר. לפתע הרכבת נסעה לדרכה ובתוכה שלושת ילדיהם. ההורים נותרו לבדם על הרציף אי שם בעיירה נידחת, כשהם נדהמים. הילדים – הגדול בהם היה ר' משה בן ה-14 – נסעו עד לעיירה קטנה בה החליטו לרדת. יהודי מקומי לקחם לביתו, שם התאכסנו מבלי לדעת כיצד לאתר את הוריהם.

ההורים החלו לחפש אחר ילדיהם בדרכים שונות. הם תיחקרו כל יהודי שהגיע מחוץ לעיר, אבל הימים והשבועות חלפו, וישועה אין. רק לאחר חצי שנה פגשו ההורים יהודי שהגיע מרחוק, וזה אמר להם כי לפי תיאורם, ילדיהם מתגוררים בעיירה קטנה, בנקבו בשם העיירה. ר' יצחק ורעייתו מיהרו להגיע לכתובת הרצויה, ולשמחם התאחדו עם ילדיהם האובדים...

לאחר נדודים ממושכים הגיעו לסמרקנד בחוסר כל. לא היה להם מקום מגורים ואף פרוטה לא הייתה בכיסם. אבי המשפחה ר' יצחק היה כאמור חולה, ובלית ברירה נאלץ משה הנער לצאת לעבוד כעובד במפעל טקסטיל. על אף העבודה הקשה, סר הנער משה מידי יום ביומו בתום יום עבודה מפרך, אל ישיבת 'תומכי תמימים' המחתרתית בכדי להשלים את חוק לימודיו בנגלה ובחסידות.

לב ובית פתוחים לרוחה

בהגיעו לפרקו נשא את מרת חיה, בתו של החסיד הרב מרדכי סירוטה

מפעל טקסטיל ועשה הכל בכדי שכל העובדים יהיו שומרי שבת. כך יכלו העובדים כולם לשמור שבת, דבר שהיה מסוכן וקשה באותה עת. מהרווחים שצבר במפעל, סייע בסכומים נכבדים למשפחות אני"ש, במיוחד לקראת חתונות חסידים שהיו זקוקים להלוואה או לסיוע, ידעו כי ר' משה

מטשקנט, שבתו היה פתוח לפליטי המלחמה והיה ידוע כמכניס אורחים מופלג.

לאחר נישואיו התגורר בסמרקנד, שם עבד בבית חרושת קטן שהקימו חסידי חב"ד בכדי שיוכלו לשמור שבת ללא חשש. לאחר מספר שנים עבר להתגורר בטשקנט, שם ניהל

לראשונה לרבי לקראת חודש תשרי תשי"ל, נכנס ל"יחידות" ומסר לרבי את ספר התורה. הרבי לקח את הספר בידיו, יצא מחדרו, ירד ל"זאלי" הגדול והכניס את הספר לארון הקודש...

טקסטיל של חסד

חלמו של ר' משה – להתגורר בכפר חב"ד – התגשם עם הגיעם ארצה, אך לא לזמן ארוך. כשנה אחר עלייתו, פנה אליו הרב אפרים וולף, מנהל ישיבות 'תומכי תמימים' המרכזית, וגילה לו כי הרבי הורה להקים מפעל טקסטיל בקרית מלאכי ממנו יתפרנסו תושבי נחלת הר חב"ד. ר' אפרים ידע כי ר' משה ניהל בהצלחה מפעל טקסטיל בטשקנט, וביקש ממנו לקחת את אחריות הייסוד וניהול המפעל.

באותה נסיעה ראשונה של לרבי, שטח ר' משה את ההצעה בפני הרבי, והרבי השיב בחיוב ואף העניק ברכה מיוחדת להקמת המפעל. המפעל אכן הוקם באזור התעשייה של קרית מלאכי ונקרא שמו: גולגוטסק, על שם המנהלים החסידיים השותפים: ר' מרדכי גורודצקי יו"ר ועד נחלת הר חב"ד, ר' זלמן לבנהרץ ע"ה ויבלחט"א אחיו ר' יונה, ור' משה גולדשמיד.

בעידוד הרבי עבר ר' משה להתגורר בנחל'ה, ומאז הקדיש כוחות ומאמצים רבים לפיתוח המפעל יחד עם שותפיו-ידידיו הנזכרים. בכדי לקבל עבודות בכמויות גדולות, היה על מנהלי המפעל לגשת למכרזים מול משרדי ממשלה. המפעל שפירנס רבים מתושבי נחלת הר חב"ד, היה יקר וחשוב מאוד בעיני הרבי, שהורה כמה פעמים למזכיר הרב בנימין קליין להתעניין בקרב גורמים בכירים על אודות המכרזים...

המפעל, מלבד היותו תומך ומפרנס את חסידי חב"ד, פעל ברוח חסידית. כאשר היו שידורים לפנות בוקר והתארכו שעות ארוכות, היו עובדים שאיחרו לעבודה, אך המנהלים מעולם לא העירו להם על כך. הרבי עודד את המפעל בכל הזדמנות, ובכל פעם שר' משה ע"ה עבר במעמד 'כוס של ברכה' הרבי העניק לו בקבוק 'משקה' 'עבור המפעל'!

לא תמיד נחל המפעל רווחים גדולים ואף היו זמנים שבהם חשבו המנהלים כי עדיף לסגור את המפעל

לכל מילה. הוא כמובן לא שמע תוכנית אקטואליה או חדשות מיוחדות, אלא את שיעור התניא המפורסם שמסר אחיו הרב נחום גולדשמיד – שכבר שהה בארץ ישראל – בתחנת 'קול ציון לגולה' ששידרה בגלי רדיו קצרים. אבא לא היה מחמיץ את השיעור ובכל שבוע היה מאזין בקשב רב ולומד תניא מפי אחיו הגדול".

גידול הזקן בקרב צעירים באותן שנים בברית המועצות, היה דבר מופרך. מי שגידל זקן, היה נרדף ומסתכן בעונשים חמורים. בלית ברירה היה נאלץ להוריד את זקנו, אולם בימי ספירת העומר לא היה מסוגל לוותר, והשאיר את הזקן למרות החששות הכבדים. בני משפחתו מספרים כי כאשר היה יוצא לעבודה בתקופה זו של השנה, רעייתו היתה מלאה חששות פן יתפס על ידי אנשי הרשע. עד שלא היה שב מהעבודה, לא היתה בטוחה שהיום יסתיים כראוי. כאשר קיבל אישור יציאה מברית המועצות בשנת תשכ"ח, החל מיד לגדל את זקנו.

ר' משה היה נרגש ביותר. הוא תיאר לילדיו את הצפוי להם בארץ הקודש: "נגור בכפר חב"ד ונוכל לגדל זקן וללכת עם ציציות בחוף..." בשמחה זו היה מהול גם עצב, שכן קרובי משפחה רבים נותרו מאחור, ומי יודע מתי יתראו.

על קבלת הפנים המרגשת שציפתה להם עם נחיתתם בשדה התעופה בלוד, מספרת הבת הבכורה מרת חנה מלכא: "לא ניתן לשכוח את הרגעים המדהימים כאשר המטוס דמם, הדלתות נפתחו ותוך רגעים ספורים נכנסו למטוס(!) קבוצת חסידים בראשות האחים לבנהרץ שהיו ידידי נפש של אבא, והחלו לרקוד ריקוד חסידי בתוך המטוס. כך הם יצאו החוצה בהמשיכם בריקודים שהביעו את ההתרגשות והשמחה העצומה במפגש החסידי עם ידיד שזכה סוף סוף לצאת את מסך הברזל".

את ספר תורה ששימש את המניין שאירח בביתו, הביא עמו מרוסיה. בארץ הקודש התברר כי ספר זה הוא עתיק ושוויו רב, אולם ר' משה כהרגלו לא חשב על כסף. הוא שאל את המזכיר הרב לייבל גרונר כיצד לנהוג עם ספר התורה, וקיבל תשובה שכדאי למסור את הספר לרבי. ואכן, כאשר הגיע

הוא הכתובת. מעיד החסיד הרה"ח הרב דוד גורביץ שהתגורר בטשקנט בשנים ההן, כי היו מקרים של יהודים שנאסרו על לא עוול בכפם, ור' משה הצליח לשחד במקומות הנכונים ולשחררם.

יריעה בפני עצמה היתה פרשת הפטורים מהצבא. ר' משה השכיל לרקום מערכת קשרים טובה עם בכירים בלשכת הגיוס. כשאחד מבני החסידים היה נקרא להתייצב לגיוס, היה ר' משה מגיע ללשכת הגיוס, משחד פה ושם, מדבר עם אנשי הקשר שלו, ועוד 'פטורי' יצא לדרך. מעשים אלו היו כרוכים בסכנה רבה. אם היה נתפס, מרה היתה אחריתו.

גם חיי השגרה באותן השנים היו חיים של מסירות נפש בכל צעד ושעל, אם זה שמירת שבת, אם בחינוך בנותיו והליכה בדרכי החסידות. ר' משה למרות חששותיו, המשיך לפעול ולארח בביתו מניין חב"די בו התפללו מידי שבת בשבתו רבים מאנ"ש כאשר לאחר התפילה נערכו התוועדויות.

מעקבים על הבית החסידי לא חסרו, כפי שמעידה בתו מרת חנה: "היו מקרים שמישהו נכנס אלינו בליל שבת, וזו כבר בעיה. רואים נרות דולקים במרכז השולחן ללא סיבה מיוחדת. אבל אבא בלי להתבלבל היה אומר לאורחים הבלתי קרואים, כי אמו הזקנה יש לה שגעונות מוזרים, וכעת הדליקה נרות. היה גם מי שדאג לעקוב מתי אנו בונים סוכה, ואבא העניק שוחד רב כדי לדחות את גזירת פירוק הסוכה בימים ספורים, דהיינו לאחר החג. את המצות לפסח היינו אופים בחצר המשותפת שלנו עם הדודים משפחת הרב לוי ע"ה ותבלחט"א מרת מלכה פרסמן, עד שהרדיפות התעצמו והאפיה הופסקה. מאז היינו מקבלים חבילות מצות באמצעות הדואר, אבל הרשעים היו דואגים לעכב את המשלוח בבית הדואר, עד הימים הסמוכים לפסח ובכך לגרום לנו דאגות מיותרות ומתח רב".

טיפות חיים דרך הרדי

והיו גם רגעי נחת ייחודיים לר' משה, כפי שמתארת בתו מרת רחל אלפרוביץ: "אחת התמונות החקוקות בראשי היא כשראיתי את אבא מצמיד את אוזנו למקלט הרדיו הגדול ומאזין

ב'כוס של ברכה'

”כאשר הגיע לראשונה לרבי לקראת חודש תשרי תש”ל, נכנס ל'יחידות' ומסר לרבי את ספר התורה הישן. הרבי לקח את הספר בידיו, יצא מחדרו הק', ירד ל'זאל' הגדול והכניס את הספר לארון הקודש...”

המכאובים והיסורים הכריעוהו והדבר היה קשה עליו שבעתיים.

בחג הפסח אושפז בבית הרפואה, וביום רביעי בלילה אור לא באייר, כאשר הכרתו היתה מעורפלת, ביקש לומר ספירת העומר. עוד לפני שבני המשפחה הספיקו לומר משהו, הניח ידו על עיניו, קרא קריאת שמע ושוב איבד את הכרתו.

ר' משה נולד בט' בכסלו, יום הולדת והסתלקות אדמו"ר האמצעי, וזכה להסתלק מהעולם בערב שבת, ב' באייר, 'תפארת שבתפארת', יום הולדת אדמו"ר מהר"ש.

הותיר אחריו את רעייתו מרת חיה שתחי', בנותיו: מרת חנה מלכא, קראון הייטס. מרת רחל אלפרוביץ, נחלת הר חבי"ד. מרת פייגא פרוס, לוד. מרת מלכה סגל, כפר חבי"ד. בניו: ר' יצחק גולדשמיד – כפר חבי"ד, ר' שלום – בני ברק.

הגדול, המשפיע הנודע הרב נחום גולדשמיד: "מי שרוצה ללמוד אהבת ישראל מהי, שיקח דוגמא מאחי ר' משה", וכשר' נחום איש הדעת התבטא כך, הרי שהיה לו על מה לסמוך...

ר' משה היה זהיר מאוד בכל הקשור לפסח, והיו לו הנהגות מיוחדות. לא רק שלא הכניס לביתו מוצרים תעשייתיים בימי החג, אלא אף היה יוצא מדי שנה לקטוף ירקות עבור החג! מספר בנו ר' יצחק: "אבא היה נוסע יום לפני פסח לישובים באיזור, וקוטף חסה, חריין, תפוח אדמה, גזר ועוד. רק באלו היה משתמש בימי הפסח".

ימים אחרונים

בשנה האחרונה לקה במחלה קשה, ולמרות היסורים הגדולים ניסה ר' משה להמשיך בשגרת יומו. הוא השכים ללימוד חסידות, התפלל ואז נהג ברכבו אל המפעל. אולם, למרות רצונו העז להמשיך הכל כרגיל,

פן ישקע בחובות שיגרמו לפשיטת רגל, אבל הרבי דאג שהמפעל ימשיך בתפעולו, ואף הורה מדי פעם בפעם לקנות עוד מכונות חדישות ולפתח את המפעל.

חסיד, ירא אלוקים

ר' משה גולדשמיד אמנם ניהל את המפעל, אבל תושבי נחלת הר חבי"ד הכירוהו ב"כובע החסידי" שלו: חסיד צנוע שלבו לא גבה ומעולם לא דיבר סרה באדם. הוא הלך בדרכי החסידות ובדרכי ההלכה מבלי לסור ימין או שמאל. סדר יומו החל מדי בוקר בשעה חמש וחצי. לאחר טבילה זריזה במקווה היה לומד שיעור חסידות, מתפלל בניחותא, ומסיים את סדר עבודת הבוקר הרוחנית שלו בשיעור נ"ך. גם בערב, לאחר שעות ארוכות של עבודה במפעל, הקפיד להשתתף בשיעור גמרא.

בימי שישי יצא ר' משה בקביעות עם קבוצת חסידים למבצע תפילין באשדוד. הוא היה אחראי על 'נקודת תפילין' זו, ובמשך ארבעים שנה רצופות לקח ברכבו חסידים שהתחלפו מפעם לפעם, כאשר הוא נשאר תמיד בתפקיד המארגן והנהג. כאשר הגיעו לאשדוד, היה מותיר את כל העוסקים במלאכת הקודש בדוכן תפילין במקום הומה, בעוד הוא כיתת את רגליו בין החנויות הרבות. הוא עסק במבצע זה בלהט רב גם כאשר היו בביתו ילדים קטנים וגם כאשר חצה את גיל השמונים. בנו ר' שלום שיי מספר: "עם הזמן, רוב בעלי החנויות רכשו דרך אבא תפילין ומאז הם מקפידים להניח תפילין מדי יום ביומו".

ר' משה ניחן במידה גדושה של אהבת ישראל. הוא עזר וסייע בכל מקום ובכל עת, בימי המצוק של טשקנט ובימי ההרחבה שבקרית מלאכי. בני משפחתו מציינים כי אצלו כולם היו שווים; רבים וטובים קיבלו ממנו הלוואות ללא עדים וללא ערבים, כאשר ר' משה בטוב לבו אמר במקרים רבים כי הוא לא מבקש להחזיר בתאריך מסויים, אלא כאשר יתאפשר. ההלוואות כמו מעשי חסד אחרים שנהג לעשות, היו מעשי חסד בינו לבין קונו ואיש לא ידע מכך. מעולם לא החזיק טובה לעצמו. לא בכדי אמר עליו אחיו